AMERICKÁ YMCA A JEJÍ SPORTOVNÍ AKTIVITY PŘED A V PRŮBĚHU PERSHINGOVY OLYMPIÁDY

AMERICAN YMCA AND ITS SPORTS ACTIVITIES BEFORE AND DURING INTER-ALLIED GAMES

T. Tlustý

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Pedagogická fakulta, Katedra tělesné výchovy a sportu

ABSTRACT

Presented article deals with the history of the American YMCA in Europe during WWI and shortly after its end, when it contributed in organization of Inter-Allied Games. American YMCA took care of soldiers and prisoners of war of both enemy sides during WWI in Europe. Its officials offered to soldiers and prisoners of war many possibilities of spending leisure, among which was physical education and sport. Thanks to them a lot of sports material was transported from the United States to Europe. During and after the WWI it was well used, because the YMCA became an important instigator of organization of Inter-Allied Games. About 1,500 sportsmen from 18 countries took part in this great sports event, which was held to an honor of victorious states of WWI. Among states that took part in this event was newly founded Czechoslovakia as well. After the end of Inter-Allied Games American YMCA didn't leave Europe, but it spread its activities in new states among which Czechoslovakia was as well.

Keywords: YMCA; World War I; Inter-Allied Games; sportsmen; sports equipment; officials

SOUHRN

Předkládaná stať pojednává o historii americké YMCA v Evropě v období první světové války a těsně po jejím skončení, kdy značně přispěla k uspořádání Pershingovy olympiády. Americká YMCA se již v průběhu první světové války starala v Evropě o vojáky a válečné vězně, a to na obou zneprátených stranách. Její funkcionáři nabízeli vojákům a zajatcům nejrozličnější možnosti trávení volného času, mezi kterými byla i tělesná výchova a sport. Díky nim došlo k přepravě obrovského množství sportovního materiálu ze Spojených států amerických do Evropy. Ten zde byl v průběhu a těsně po skončení první světové války dobře využit, neboť ve Francii se YMCA stala významným podněcovatelem k uspořádání Pershingovy olympiády. Této velkolepé sportovní akce, která se konala na počest vítězných států, se zúčastnilo téměř 1500 sportovců z 18 zemí světa. Mezi zúčastněnými bylo i nově vzniklé Československo. Po skončení olympiády však americká YMCA z Evropy neodešla, ale naopak rozšířila pole svého působení na nové státy, mezi kterými bylo i Československo.

Klíčová slova: YMCA; první světová válka; Pershingova olympiáda; sportovci; sportovní pomůcky; funkcionáři

Úvod

Organizace YMCA (Young Men's Christian Association – Křesťanské sdružení mladých mužů) vznikla v Londýně dne 6. června 1844, kdy ji založil obchodní příručí George Williams. Ten chtěl původně pouze nabídnout anglické mládeži možnost trávení volného času založenou na křesťanských principech. Členstvo sdružení YMCA se tak zpočátku orientovalo na společné modlitby, čtení Bible a osobní styk.¹

Činnost sdružení však byla velice rychle rozšířena o večerní přednášky. Rovněž začaly být pro jeho členstvo zřizovány čítárny, knihovny a místnosti pro vyučování. Původní náboženský rámec tak byl

¹Národní archiv, Fond YMCA, Karton 4, Signatura 8.

postupně obohacen o složku vzdělávací a tělovýchovnou. Organizace YMCA se začala velice rychle šířit, k čemuž jí dopomáhal především její zakladatel. Šíření tohoto sdružení významně napomohla také Velká londýnská výstava, která se konala roku 1851. Ta velice přispěla k proniknutí této organizace nejen do dalších měst Velké Británie, ale rovněž i do některých britských kolonií. Velice pevně zakořenila YMCA především v Severní Americe, kde v mnoha ohledech, zvláště pak v tělovýchově, předčila i svůj anglický vzor.

Na americkém kontinentu byla první místní sdružení založena v roce 1851, a to téměř současně v Bostonu a Montrealu.² Zde zpočátku byly jednotlivé místní organizace umístěny ve skromných prostorech kostelů, pronajatých místnostech či budovách určených pro zcela jiný účel, než za jakým si je YMCA pronajala. Brzy však YMCA nabyla na popularitě a stala se velkou, známou a finančně zcela samostatnou organizací.³

Do roku 1860 vzniklo ve Spojených státech amerických více jak 200 místních sdružení, která dohromady vykazovala více jak 25 tisíc členů.

Za občanské války ve Spojených státech amerických (1861–1865) pečovala YMCA o nemocné a raněné vojáky. Dále se snažila pomoci s dopravou potravin pro unijní vojsko, kam vyslala, po dohodě s Abrahamem Lincolnem,⁴ pět tisíc dobrovolníků, ze kterých každý sloužil zhruba 25 – 30 dní. Svě lidi se YMCA snažila podporovat nejen finančně, ale i potřebnými zásobami. Celkem utratila na podporu těchto dobrovolníků částku přibližně šesti milionů dolarů. Kromě toho stála u založení „Komise Spojených států“ pro podporu duchovních a fyzických potřeb vojáků a námořníků. Byla to její první organizovaná snaha vnést evangelium mezi vojsko. Práce pro vojsko se později stala jednou z trvalých povinností této organizace.⁵

Americká YMCA a její program v období první světové války

V roce 1914 vypukla v Evropě první světová válka. Její bezprostřední záminkou se stal úspěšný atentát na habsburského arcivévodu a následníka trůnu Františka Ferdinanda d'Este. Rakousko-Uhersko následně, jako odvetu, vyhlásilo válku Srbsku, čímž vyvolalo řetězovou reakci vedoucí k světové válce. Během jednoho měsíce se takřka celá Evropa ocitla ve válečném stavu.

Členové Světového výboru YMCA na tuto vzniklou situaci rychle reagovali. Dne 4. srpna 1914 se poprvé sešli v Londýně, kde se rodil počátek práce organizace YMCA za první světové války. Střediskem její válečné práce se pak stala švýcarská Ženeva.

Důležitým počinem bylo, že 12. srpna 1914 byly ze švýcarského ústředí odeslány dopisy určené všem členům Světové aliance, které vyzývaly k pomoci na evropských bojištích. Ze Švýcarska bylo rovněž telegrafováno Světovému výboru YMCA v Severní Americe do New Yorku. Telegraf prosil americkou asociaci k zaslání finanční podpory a kvalifikovaných sekretářů, kteří měli v Evropě pomoci s válečnou prací organizace YMCA.

Zpráva o sarajevském atentátu však vzbudila v Americe jen málo pozornosti. Událostí, která zde částečně probudila veřejnost, bylo napadení Belgie Německem. Dne 4. srpna 1914 však vydal prezident Wilson proklamaci neutrality, v níž vyzval Američany, aby byli nestranní, a to jak v myšlení, tak i v činech.

Po vypuknutí válečného konfliktu navštívil na základě výzev Světové aliance generální sekretář Mezinárodního výboru YMCA v Severní Americe John R. Mott Evropu. Jeho kroky vedly přes Velkou Británii a Nizozemí do Německa. Zde se setkal s představiteli Národních rad sdružení YMCA, navštívil místní nemocnice či zajatecký tábor Döberitz. Poté dal jednomu z členů svého doprovodu 500 liber a nakázal mu zaměstnat tři nebo čtyři sekretáře, kteří započnou s prací mezi válečnými zajatci v Rakousku-Uhersku, a stejnou částku slíbil i na podporu válečných zajatců ve Francii.

Po svém návratu do vlasti se snažil apelovat na americkou YMCA, aby poskytla podporu evropským zajatcům či lidem ležícím v nemocnicích. Byl si dobře vědom toho, že dosud neexistuje takto rozšířená a vybavená organizace, která by mohla těmto lidem pomoci. Přestože byly Spojené státy

²Zawisza, V. (1930). *Y.M.C.A. jako ruch wszechświatowy i Polska Y.M.C.A.* Varšava, s. 8.

³Johnson, E. L. (1979). *The History of YMCA Physical Education*. Chicago: Association Press, s. 31.

⁴Kroužil, F. (2010). Historie YMCA v USA. *Protein*, 12(5), s. 28-29.

⁵Konečný, J. (1930). *YMCA: její vznik, dějiny a význam*. Praha: Československá akciová tiskárna, s. 41-42.

americké neutrální zemí, chtěla se americká YMCA „zapojit do válečného konfliktu“.⁶ Otázkou však bylo, jak to udělat, aby zachovala neutralitu Spojených států amerických. Jediná možnost tedy byla pomáhat lidem na obou zneprátených stranách.⁷

V průběhu takřka celého meziválečného období se pak americká YMCA starala a finančně podporovala vojáky a válečné zajatce v Evropě. Její sekretáři působili např. ve Velké Británii,⁸ Francii,⁹ Německu,¹⁰ Rakousku-Uhersku,¹¹ Itálii¹² i Rusku.¹³

Americká YMCA sledovala hned několik cílů, mezi kterými samozřejmě nelze opomenout získání přístupu do nových částí světa, kde by se mohla po skončení první světové války uchytit a rozšířit tak své působení a práci.

Obrázek 1./ Figure 1.

*Volejbalový zápas organizovaný sekretáři americké YMCA v německém zajateckém táboře ležícím blízko města Rastatt./ Volleyball match organized by officials of American YMCA in German prisoners camp near city of Rastatt.*¹⁴

Jedním z prvních bodů jejího válečného programu byla péče o tělesnou kulturu zajatých vojáků. Sekretáři se snažili, aby si zajatci udrželi co možná nejlepší fyzický stav. Ke splnění tohoto cíle zde za-

⁶Hopkins, C. H. (1979). *John R. Mott (1865-1955, A Biography)*. Grand Rapids: William B. Eerdmans Publishing Company, s. 440-446.

⁷Yale School of Divinity Archives, Yale University, John R. Mott Papers, Box 39, Folder 702, Archibald C. Harte, "War prisoner's Aid", July 12, 1918.

⁸Yapp, A. K. (1915). Urgent Needs. In *For the millions of men now under arms (Number 5)*. New York: Association Press, s. 5.

⁹Shedd, C. (1955). *History of the World's Alliance of Y.M.C.A.* Londýn: SPCK, s. 547.

¹⁰Hoffman, C. (1920). *In the prison camps of Germany (a narrative of "Y" service among prisoners of war)*. New York: Association Press, s. 142.

¹¹Steuer, K. A. (1998). *Pursuit of an "Unparalleled Opportunity": The American Y.M.C.A. and Prisoner-of-War Diplomacy among the Central Power nations during World War I, 1914-1923, (Volume 1)*. (Disertační práce). St. Paul: University of Minnesota, s. 234.

¹²Wannamaker, O. D. (1923). *With Italy in Her Final War of Liberation (A Story of the "Y" on the Italian Front)*. New York: Fleming R. Revall Company, s. 54.

¹³Miller, M. L. (2012). *The American YMCA and Russian Culture (The Preservation and Expansion of Orthodox Christianity, 1900-1940)*. Lanham: Lexington Books, s. 116.

¹⁴Media Archive – Connecting Our Collections With Yours. (b.r.). Dostupné 1. duben 2014, z <http://umedia.lib.umn.edu/node/68725?mode=basic>.

vedli tělesná cvičení a sportovní soutěže. Výhodou YMCA bylo, že zde měla poměrně značné množství sportovního náčiní, které sem bylo odesláno ze Spojených států amerických.

Její sekretáři disponovali značným množstvím míčů na fotbal, házenou, basketbal a volejbal (viz obrázek 1.), dále baseballovým a tenisovým vybavením a boxerskými rukavicemi. Začali tak organizovat jednotlivé zápasy, turnaje a dokonce celé ligy. Jejich vybavení si však také půjčovali velitelé sloužící v zajateckých táborech. Zajatci mohli v jejich vojenských domovech využívat také sprch či „vodních lázní“.

Ve chvíli, kdy Spojené státy americké vstoupily do války, trvalo Německo na vyloučení všech amerických pracovníků ze všech svých zajateckých táborů. Obdobná situace nastala i v Rakousku-Uhersku. Americká YMCA totiž začala být veřejností vnímána jako velká pomocná ruka příslušníků americké armády, a to přesto, že již zhruba tři roky aktivně pracovala se zajatci nejrůznějších armád a během této činnosti utratila nemalou sumu peněz.¹⁵

V této době byl generálním sekretářem Mezinárodního výboru YMCA John R. Mott. Ten na nic nečekal a svolal jeho setkání a zároveň poslal telegram prezidentu Wilsonovi, ve kterém mu nabídl služby organizace YMCA, která podle něj mohla být ve válce opět velice užitečná. Následné setkání představitelů americké YMCA proběhlo v Garden City ve státě New York již 10. dubna 1917. Jednání trvalo celý den a byl na něm odsouhlasen vznik „Rady pro válečnou práci“ organizace YMCA. Následně bylo odsouhlaseno, že YMCA se zapojí do služby jak pro americké pozemní vojsko, tak pro námořnictvo.

Pro účely „Rady pro válečnou práci“ byl následně zřízen speciální fond, ze kterého mohla čerpat finanční prostředky pro svou práci. Do tohoto fondu mohla přispívat celá sdružení, organizace i jednotlivci (viz obrázek 2.). Jen pro rok 1917 z něj byly uvolněny více jak 3 milióny amerických dolarů.¹⁶

Obrázek 2./ Figure 2.

Potvrzení o zaplacení příspěvku 10 dolarů do válečného fondu organizace YMCA./ Confirmation of payment of 10 dollars to Million Dollar Fund of American Boys.

¹⁵Taft, W., Kent, F., Newlin, W., & Harris, F. (1922). *Service with fighting men (An Account of the Work of the American YMCA in the World War I)*, Volume II. New York: Association Press, s. 299-302.

¹⁶Taft, W., Kent, F., Newlin, W., & Harris, F. (1922). *Service with fighting men (An Account of the Work of the American YMCA in the World War I)*, Volume I. New York: Association Press, s. 212-213.

Na prvním setkání „Rady pro válečnou práci“ však bylo odsouhlaseno, že přidělené peníze YMCA použije na svou práci, kterou mělo být zpestřování výcviku Američanů. První návrh se tedy týkal válečné činnosti YMCA, kterou měla vykonávat výlučně ve Spojených státech amerických.

YMCA v Evropě tak přišla o výraznou část podpory, která k ní plynula právě ze Spojených států amerických. Americká YMCA totiž již příliš nechtěla zasahovat se svou válečnou prací do Evropy. Dne 8. června 1918 však byly schváleny „Radou pro válečnou práci“ další prostředky pro činnost organizace YMCA v Anglii a Francii.¹⁷

Z hlediska zavádění tělesné výchovy a sportu mezi vojáky bylo nejdůležitějším počinem, že do New Yorku byla odeslána žádost, ve které stálo, že je potřeba dopravit do Francie jednoho tělovýchovného ředitele z YMCA na 2,5 tisíce vojáků. Podle dostupných zdrojů bylo zažádáno o 170 tělovýchovných ředitelů a materiál v hodnotě 1,8 milionu amerických dolarů, o které se mělo podělit 40 divizí.¹⁸

Objednávka a zvláště přeprava tak velkého množství sportovního materiálu ze Spojených států amerických do Francie byla samozřejmě velice komplikovaná. Jednalo se totiž o jednu z největších objednávek sportovního náčiní, která byla do této doby učiněna. Trvalo poměrně dlouho, než sportovní pomůcky dorazily na místo určení. První část v hodnotě 300 tisíc amerických dolarů byla na místě v létě 1918. Celá zásilka, která přicházela po částech, se ve Francii objevila až v lednu 1919. Bylo v ní více jak 270 tisíc baseballových míčků, 45 tisíc baseballových pálek, 40 tisíc baseballových rukavic, basketbalové míče, volejbalové míče a sítě, vybavení na sálový baseball, boxerské rukavice, tenisové rakety a nejrůznější atletické pomůcky. YMCA celkem odeslala do Evropy téměř 760 tun sportovního materiálu v hodnotě více jak 1,5 milionu amerických dolarů.¹⁹

Obrázek 3./ Figure 3.

Pohlednice s motivem Pershingovy olympiády./ Postcard with Inter-Allied Games motive.

¹⁷Venzon, A. C., & Miles, P. L. (1999). *The United States in the First World War (An Encyclopedia)*. New York: Garland Publishing, s. 810.

¹⁸Taft, W., Kent, F., Newlin, W., & Harris, F. (1922). *Service with fighting men (An Account of the Work of the American YMCA in the World War I), Volume II*. New York: Association Press, s. 26-27.

¹⁹*Summary of world war work of the American YMCA (With the soldiers and sailors of America at home, on the sea, and overseas, With the men of the allied armies and with the prisoners of war in all parts of the world)*. (1920). New York: International committee of young men's christian associations, s. 135-137.

YMCA navíc začala spolupracovat s Americkou armádou také při fyzické přípravě vojáků. Svými sporty a atletickými cvičeními se snažila rozvíjet jejich obratnost, sílu, rychlost a vytrvalost. Během první světové války tak zorganizovala YMCA pro vojáky obrovské množství sportovních aktivit nej-různějšího druhu. Díky ní se desítky miliónů vojáků přímo zapojily do sportu nebo se staly diváky pravidelných sportovních utkání. Jejím sloganem bylo: „Every man in the game”.

Americká YMCA a Pershingova olympiáda

Po skončení první světové války se organizace YMCA a speciálně její pracovník Elwood Brown²⁰ zasloužili o uspořádání Pershingovy olympiády (viz obrázek 3.), která se konala ve dnech 22. června – 6. července 1919 v Paříži na počest vítězných států.

Elwood Brown se osobně znal s generálem Johnem Josephem Pershingem, a to ze společného působení na Filipínách. Po příjezdu Americké armády do Evropy s ní navíc E. Brown spolupracoval jako „atletický ředitel”.

V polovině října 1918 si již E. Brown začal „pohrávat s myšlenkou” na uspořádání her. Chtěl však, aby se jednalo o velké hry, do kterých by se zapojilo co nejvíce sportovců. Mělo se rovněž jednat o „vojenské hry”, kterých by se zúčastnili pouze zástupci vítězných států a na kterých by se soutěžilo v mnoha sportovních odvětvích. E. Brown rovněž předpokládal, že zde Američané budou dominovat a předvedou svého soutěžního ducha a „sportovní vyspělost”.²¹

Na jeho žádost pak gen. Pershing dne 10. ledna 1919 poslal 29 dopisů s vlastnoručním podpisem, které byly pozvánkou do Paříže.²² Zpět mu přišlo 18 kladných odpovědí s příslibem účasti. Tím mohlo být zahájeno plánování Pershingovy olympiády. Zúčastnili se jí sportovci²³ z Austrálie, Belgie, Brazílie, Kanady, Československa, Francie, Velké Británie, Řecka, Guatemaly, Hidžázu,²⁴ Itálie, Newfoundlandu,²⁵ Nového Zélandu, Polska, Portugalska, Rumunska, Srbska a Spojených států amerických.²⁶

Pierre de Coubertin proti ní zpočátku protestoval. Dne 3. února 1919 mu ale E. Brown poslal dopis (viz obrázek 4.), ve kterém mu vysvětloval celý záměr uspořádat ve Francii Pershingovu olympiádu, která podle něj rozhodně neměla být konkurentem olympijských her. Pierre de Coubertin byl nakonec natolik nadšen její organizací, že odeslal její program organizátorům prvních poválečných olympijských her, které se konaly v Antverpách v roce 1920.²⁷

První velkou otázkou Pershingovy olympiády bylo, které sporty mají být zařazeny do programu. Pořadatelé uvažovali mj. nad tím, zda zařadit do programu pouze „vojenské sporty”. Hned nato si však museli položit otázku: „Co jsou to vojenské sporty?” Navíc ne všechny sporty, které byly populární ve Spojených státech amerických, byly známé v ostatních zemích světa. Je pravda, že již

²⁰Elwood Brown pracoval před první světovou válkou jako národní tělovýchovný ředitel organizace YMCA na Filipínách. Především díky němu sem pronikly „americké sporty”, byla založena Filipínská Amatérská Atletická Federace a došlo k založení tradice pořádání Her Dálného východu. Ty se konaly poprvé v Manile v roce 1913. Poslední, v pořadí desáté hry, proběhly opět v Manile, a to v roce 1934.

Johnson, E., L. (1979). *The History of YMCA Physical Education*. Chicago: Association Press, s. 149-150.

Constable, G. (1999). *The IV Olympiad (London 1908, the international YMCA)*. Los Angeles: World sport research & publications, s. 140-146.

²¹Daniels, G. (2000). *The V & VI Olympiads (Stockholm 1912, Inter-Allied Games)*. Los Angeles: World sport research & publications, s. 123-124.

²²*The Inter-allied games Paris 22nd june to 6th july 1919*. (1919). Paris: The Games Committee, s. 49.

²³Této velkolepé akce se nakonec zúčastnilo téměř 1 500 sportovců.

The Inter-allied games Paris 22nd june to 6th july 1919. (1919). Paris: The Games Committee, s. 176b.

²⁴Bývalé království Hidžáz je dnes pouze regionem v Saudské Arábii.

²⁵Jedná se o dnešní kanadský ostrov v Atlantském oceánu.

²⁶Daniels, G. (2000). *The V & VI Olympiads (Stockholm 1912, Inter-Allied Games)*. Los Angeles: World sport research & publications, s. 125-127.

²⁷Constable, G. (1999). *The IV Olympiad (London 1908, the international YMCA)*. Los Angeles: World sport research & publications, s. 147-148.

před první světovou válkou se několikrát utkali sportovci z nejrůznějších zemí světa na olympijských hrách, ovšem pro tuto akci musely být vybrány jednotlivé sporty ještě důkladněji, a to tak, aby se jednotlivých soutěží mohlo zúčastnit co nejvíce národů.

Obrázek 4./ Figure 4.

*Dopis E. Browna Pierru de Coubertinovi./ Letter of E. Brown to Pierre de Coubertin.*²⁸

Organizační výbor her, který byl složený z amerických důstojníků a atletických expertů z organizace YMCA, nakonec sepsal seznam sportů, které podle něj byly známé a ve kterých se měly jednotlivé národy utkat.²⁹

²⁸The Role of the YMCA: Especially that of Elwood S. Brown, Secretary of Physical Education of the YMCA, in the world-wide expansion of the Olympic Movement during Pierre de Coubertin's presidency – ResearchGate. (b.r.). Dostupné 25. duben 2014, z http://www.researchgate.net/publication/237390929_The_Role_of_the_YMCA_Especially_that_of_Elwood_S._Brown_Secretary_of_Physical_Education_of_the_YMCA_in_the_world-wide_expansion_of_the_Olympic_Movement_during_Pierre_de_Coubertin%27s-presidency.

²⁹*The Inter-allied games Paris 22nd june to 6th july 1919.* (1919). Paris: The Games Committee, s. 77-78.

V rámci této velkolepé akce tak soutěžili sportovci v lehké atletice, baseballu, basketbalu, boxu, jezdeckví, šermu, golfu, pelotě, veslování, ragby, střelbě, fotbalu, plavání, tenisu, přetahování lanem, vodním pólu, boxu a zápasu.³⁰

Hlavním dějištěm her se stal Pershingův stadion,³¹ který byl navržen a vybudován na náklady YMCA. Francouzská vláda pro jeho zřízení poskytla potřebné prostory a americká armáda udělala většinu budovatelské práce. Stadion pak byl věnován Francii jako dar.³²

Práce na stadionu přitom započala teprve 24. února 1919. Tento den začali Francouzi navážet potřebný materiál, stroje a také rovnat závodní dráhu. Přitom snad nikdo nepochyboval o jeho včasném dokončení. Stavba stadionu měla i svá úskalí. Francouzští dělníci např. začali stávkovat, a tak museli být povoláni američtí inženýři a vojáci, kteří pokračovali v započatém díle. První transport amerických technických vojsk přijel na místo teprve 5. května. Američané ale začali pracovat na tři osmihodinové směny. Již 1. června tak byla hotova většina práce. Dokončený stadion měl okolo 25 tisíc sedadel a zabíral plochu devíti akrů. Byla na něm rovná dráha o délce 250 a šířce 9 metrů a oválná dráha o délce 500 a šířce 6 metrů.³³

Během Pershingovy olympiády sídlila organizace YMCA na hřišti Racing Clubu du France ve městě Colombes, kde byli po část her ubytováni i soutěžící. Sportovci zde ubytováni spali ve velkých stanech, které byly vybaveny železnými lůžky a rozděleny podle jednotlivých národů. Kromě samostatných stanů měli účastníci z každého státu k dispozici vlastní umývárnu, do které dostávali zdarma mýdlo.

Obrázek 5./ Figure 5.

Pohled na Pershingův stadion./ The view on Pershing Stadium.

Vše zde ovládali Američané, kterým organizace a zabezpečení sportovců fungovaly na výbornou. YMCA zde mj. zřídila sklad sportovních potřeb, který byl účastníkům volně k dispozici. Vše co vojáci potřebovali k tréninku, jim tato organizace zajistila, neboť jak již bylo řečeno, nechala ze Spojených států amerických zaslat během I. světové války pro potřeby armády značné množství sportovního materiálu. Snažila se tak poskytnout zájemcům část polních zásob s výjimkou těch, které byly v osobním vlastnictví jednotlivých členů. Do skladu byly umístěny např. oštěpy, skokanské tyče, disky, stojany, lačky, překážky, pásma, žíněnky, lana, činky, tyče, závaží, vybavení na baseball, basketbal a fotbal či boxerské rukavice. Zbytek polních zásob byl použit přímo v dějišti her. Sklad americké YMCA byl

³⁰ *Official Athletic Almanach A.E.F. Championships and Inter-Allied Games 1919.* (1919). New York: American Sports Publishing Company, s. 257.

³¹ Kromě Pershingova stadionu probíhala jednotlivá utkání také v dalších sportovních zařízeních v okolí Paříže, a to např. na Colombes Stadium, kde byly odehrány ragbyové a fotbalové zápasy, dále v St. Cloud Country Club a Racing Club du France, kde probíhaly tenisové zápasy, či La Boule Golf Club, kde předváděli své dovednosti hráči golfu.

Daniels, G. (2000). *The V & VI Olympiads (Stockholm 1912, Inter-Allied Games)*. Los Angeles: World sport research & publications, s. 126.

³² *Summary of world war work of the American YMCA (With the soldiers and sailors of America at home, on the sea, and overseas, With the men of the allied armies and with the prisoners of war in all parts of the world).* (1920). New York: International committee of young men's christian associations, s. 132-134.

³³ Národní listy, LIX., 1919, č. 143, s. 5.

tak dobře vybavený, že s ním dokonce československé Ministerstvo národní obrany začalo vyjednávat o možnosti koupě tisíce fotbalových míčů pro podporu sportu v československé armádě.³⁴

Organizace YMCA zde navíc provozovala bufety, čítárny, písárny, biografy či holírny. Mimo to zde byly k dispozici např. gramofony a pořádány přednášky na nejrůznější sportovní témata.³⁵

Dne 22. června 1919 v 15:20 započal slavnostní nástup jednotlivých týmů (*viz obrázek 5.*), který v hledišti sledovalo značné množství diváků. Jednotlivé nastupující týmy byly různě početné. O den později byla Pershingova olympiáda oficiálně zahájena. Stalo se tak za vztyčení vlajek všech zúčastněných států, kterému přihlíželi jednotliví sportovci.³⁶

Spojené státy americké, které byly jakýmsi sponzorem celé této akce, složily svůj tým převážně z amerických vojáků působících ve Francii. Z dvou milionů vojáků se v sérii vyřazovacích soutěží popralo o nominaci zhruba 5 000 mužů, ze kterých byla vybrána americká reprezentace.³⁷

Samostatné Československo vyslalo na tuto sportovní akci 47 mužů, kteří soutěžili v řecko-římském zápase, zápase ve volném stylu, tenisu, fotbalu, šermu a veslování. Mezi zúčastněnými nelze opomenout řecko-římského zápasníka Gustava Frištenského³⁸ či skvělé tenisty Karla a Jana Koželuhovy a Ladislava Žemlu.³⁹

Samotné soutěže vypukly 23. června, kdy se zde totiž představili lehčí a těžcí atleti, hráči baseballu, ragby a střelci.⁴⁰ Zápolení soutěžících sledovalo okolo 10 tisíc diváků. Většina z nich byla oblečena do uniforem americké armády. O zpestření dění na stadionu se postarali zástupci Hidžázu, kteří si sem přivezli velbloudy, které vystavovali a předváděli na nich nejrůznější hry.⁴¹

V průběhu celé této velkolepé akce byla k vidění i celá řada skvělých výkonů. O ně se postarali především američtí a kanadští sportovci. Američan Charles William Paddock vyrovnal v hladkém běhu na 200 metrů světový rekord z olympiády v St. Louis (21,6 sekundy), který vytvořil o 15 let dříve Archie Hahn. Druhý světový rekord vyrovnal v překážkovém běhu na 200 metrů Američan William Frank Sylvester, který za sebou nechal i držitele světového rekordu v překážkovém běhu na 120 yardů – Američana Roberta I. Simpsona.⁴² Dále nelze opomenout výkon Američana Fredericka Cliftona Thompsona, který vytvořil nový světový rekord v hodu granátem (74,929 metrů).

Američtí sprinteri (Charles W. Paddock, Marshall Haddock, E. A. Torkelson, Edward A. Teschner) se zde rovněž radovali z nového světového rekordu v rozestavném běhu na 800 metrů (1:33,2 sekundy). Jejich výkon byl takřka okamžitě (v následujícím rozběhu) vyrovnán kanadským družstvem (J. A. Howard, LeRoy L. Haliburton, F. J. Zoellin, O. P. Johnson).⁴³ Teprve později se ale tito sprinteri dozvěděli, že zhruba dva týdny před Pershingovou olympiádou byl světový rekord v rozestavném běhu na 800 metrů překonán a že na jeho novou hodnotu jejich čas nestačí.

Dobrych výkonů však dosáhli i českoslovenští sportovci. Ti se nejprve zúčastnili turnaje v zápasu, a to jak ve volném, tak i v řecko-římském stylu. Velkým problémem, který museli organizátoři řešit, bylo, že pro americké sportovce byl zápas v řecko-římském stylu téměř neznámý. Sportovci ostatních zemí se naopak potýkali s potížemi v zápasu ve volném stylu. Nebylo tak velikým překvapením, že

³⁴ *The Inter-allied games Paris 22nd june to 6th july 1919.* (1919). Paris: The Games Committee, s. 133-134.

³⁵ Národní listy, LIX., 1919, č. 152, s. 6.

³⁶ Národní listy, LIX., 1919, č. 146, s. 2.

³⁷ *The Inter-allied games Paris 22nd june to 6th july 1919.* (1919). Paris: The Games Committee, s. 101-102.

³⁸ Daniels, G. (2000). *The V & VI Olympiads (Stockholm 1912, Inter-Allied Games)*. Los Angeles: World sport research & publications, s. 201.

³⁹ *Official Athletic Almanach A.E.F. Championships and Inter-Allied Games 1919.* (1919). New York: American Sports Publishing Company, s. 303-307.

⁴⁰ Daniels, G. (2000). *The V & VI Olympiads (Stockholm 1912, Inter-Allied Games)*. Los Angeles: World sport research & publications, s. 127.

⁴¹ Národní listy, LIX., 1919, č. 150, s. 3.

⁴² Národní listy, LIX., 1919, č. 144, s. 2.

⁴³ Národní listy, LIX., 1919, č. 153, s. 4.

Američané vyhráli turnaj ve volném stylu, když ovládli šest ze sedmi váhových kategorií. Naopak v řecko-římském stylu ovládli šest ze sedmi váhových kategorií neameričtí sportovci.⁴⁴

Velikým úspěchem československých barev bylo, že se Balej Jan, Beránek Josef, Dostál Josef, Frištenský Gustav, Halík Karel a Kopřiva František umístili v řecko-římském zápase na děleném prvním místě v turnaji týmů. Stejný počet bodů vybojovali také Belgičané.⁴⁵

Rovněž nezle opomenout první místo Čechoslováků na fotbalovém turnaji. Toho se zúčastnilo osm družstev.⁴⁶ Československý tým, který vedl slávistický trenér skotské národnosti John William Madden, byl v podstatě složený z nejlepších československých fotbalistů.⁴⁷ Postupně porazil týmy Belgie, USA, Kanady a ve finále i domácí mužstvo.⁴⁸

Dne 7. července byla Pershingova olympiáda oficiálně ukončena. Došlo k předání cen vítězům, o které se postaral sám gen. Pershing.⁴⁹

Přestože byly hry oficiálně zakončeny, mohli se místní sportovní nadšenci těšit ještě z golfového turnaje, který byl zakončen teprve 12. července,⁵⁰ a také z veslařských soutěží, které probíhaly na Sieně ve dnech 17. a 18. července.⁵¹

Veslařských soutěží se zúčastnili i Čechoslováci. Ti rozhodně nepatřili k favoritům veslařských soutěží. Závodili pouze v osmě a navíc byli hned v první rozjíždce vyřazeni.⁵²

Ačkoli se Čechoslováci lehkotletických soutěží nezúčastnili, měla Pershingova olympiáda velký význam pro rozvoj tohoto sportovního odvětví v Československu. Zde totiž hledali českoslovenští zástupci vedení J. Grussem a J. Horáčkem atletického odborníka, který by pomohl s rozvojem tohoto sportovního odvětví v Československu.

Nakonec se rozhodli pro Čechoameričana Josefa Amose Pipala, který zde byl v roli kouče amerického týmu, a asistenta ústředního atletického trenéra USA L. Robertsona.

J. A. Pípal pak sehrál především v letech 1919–1920 významnou roli při rozvoji atletiky v Československu. Začal zde pracovat jako tělovýchovný ředitel pražské YMCA. Od tohoto sdružení také získával peníze na rozvoj sportu v Československu. Mimo jiné se i postaral o přijetí Československa za člena IAAF a připravoval československé atlety na olympijské hry v Antverpách. Po skončení olympijských her chtěl sice J. A. Pípal v Československu zůstat, ale nenašlo se pro něj dostatečně dobře placené místo, a tak v listopadu 1920 odcestoval zpět do USA s tím, že se vrátí na jaře. V únoru 1921 se vrátil zpět do Československa, ale když zjistil, že zde není dostatečně perspektivní, odjel v červenci 1921 definitivně do USA.⁵³

Po skončení první světové války a pařížské mírové konferenci se všeobecně očekávalo, že Spojené státy americké zůstanou v Evropě aktivní. Mnoho amerických politiků také hovořilo o nutnosti americké účasti na hospodářské a politické rekonstrukci „Starého kontinentu“. Ta byla chápána jako

⁴⁴ *The Inter-allied games Paris 22nd june to 6th july 1919.* (1919). Paris: The Games Committee, s. 192-194.

⁴⁵ Daniels, G. (2000). *The V & VI Olympiads (Stockholm 1912, Inter-Allied Games)*. Los Angeles: World sport research & publications, s. 194.

⁴⁶ *Official Athletic Almanach A.E.F. Championships and Inter-Allied Games 1919.* (1919). New York: American Sports Publishing Company, s. 249-251.

⁴⁷ Tým tvořili hráči Antonín Hojer, Václav Pilát, Václav Prošek, Jaroslav Červený, František Peyr, Rudolf Klapka, Miroslav Pospíšil, Vilda Loos, Karel Pešek-Káďa, Vlk, Josef Sedláček, Antonín Janda-Očko, Antonín Fivébr a Jan Vaník.

⁴⁸ Vaněk, K. et al. (1984). *Malá encyklopedie fotbalu*. Praha: Olympia, s. 256-257.

⁴⁹ Národní listy, LIX., 1919, č. 162, s. 5.

⁵⁰ Původní termín golfového turnaje byl 24. června – 4. července. Ten však nevyhovoval anglickým hráčům, a proto byl jeho začátek posunut na 2. července.

The Inter-allied games Paris 22nd june to 6th july 1919. (1919). Paris: The Games Committee, s. 247.

⁵¹ Veslařské závody byly původně naplánovány na první týden v červenci. Kolidovaly by však s tradiční královskou regatou v Henley, která se jezdí od roku 1839. Z tohoto důvodu byl termín veslařských soutěží posunut.

⁵² *The Inter-allied games Paris 22nd june to 6th july 1919.* (1919). Paris: The Games Committee, s. 254-262.

⁵³ Jirka, J. et al. (1997). *Sto let královny*. Praha: Česká atletika, s. r. o., s. 141-142.

zvláštní mise, kterou je třeba splnit. Tím, že Američané disponovali vším, co potřebovala Evropa zničená válkou a beznadějí, bylo očekávání o to vyšší.

To se týkalo obzvláště středovýchodní Evropy a mezi nimi především států nově vzniklých, kterými bylo například Československo a Polsko, kde také americká YMCA v roce 1919 započala další etapu své velké práce.⁵⁴

Závěr

Americká YMCA významným způsobem zasáhla do dění v Evropě v období první světové války. Jednalo se zřejmě o největší dobrovolnickou pomoc (s výjimkou aktivit Červeného kříže), která zde byla v tomto období poskytnuta. Sekretáři organizace YMCA si totiž uvědomovali, že dosud neexistuje takovýto způsobem rozvinutá a bohatá organizace, která by mohla pomáhat účastníkům první světové války.

Přestože bylo jako centrum válečné pomoci organizace YMCA zvoleno město Ženeva, velká část financí a materiálního zabezpečení plynula k vojákům a válečným zajatcům ze zcela jiného místa, a to ze Spojených států amerických.

Z hlediska práce americké YMCA v Evropě je obdivuhodné, že počátky její činnosti zde musíme hledat již několik let před vstupem Spojených států amerických do první světové války, a to nedlouho poté, co prezident Wilson vydal proklamaci neutrality, v níž vyzval Američany, aby byli nestranní, a to jak v myšlení, tak i v činech.

Americká YMCA ale věděla, že pokud chce v Evropě pracovat a zůstat nestranná, musí začít nabízet své služby vojákům a zajatcům na obou nepřátelených stranách. Přes prvotní obtíže se jí zde přeci jen podařil svůj program prosadit. To rovněž znamenalo následný přesun obrovského množství nejen sportovního materiálu z USA do Evropy.

Po skončení válečného konfliktu se YMCA v Paříži zasloužila o uspořádání Pershingovy olympiády, která se zde konala na počest vítězných států. Pro její uspořádání YMCA vybudovala stadion a poskytla patřičné sportovní vybavení. Této velkolepé akce se zúčastnilo téměř 1500 sportovců z 18 zemí, kteří zde předvedli velice dobré výkony. Diváci mohli vidět vyrovnání a dokonce i překonání světových rekordů.

Po skončení Pershingovy olympiády začal být sportovní materiál organizace YMCA odeslán zpět z Evropy do Ameriky, kde byl postupně rozprodáván. Část z něj však byla rovněž věnována evropským národním sdružením YMCA na rozvoj jejich tělovýchovného programu.

Tím v podstatě skončila mise americké YMCA v Evropě v období první světové války. Nelze však tvrdit, že by americká YMCA z Evropy zcela odešla, neboť po skončení války se snažila rozšířit svůj vliv na nové země. Zde začala být zakládána první místní sdružení, a to opět za finanční a materiální podpory ze Spojených států amerických.

Prameny a literatura

Archivní fondy a sbírky

Kautz Family YMCA Archives.

Národní archiv, Fond YMCA, Kartony 1-7.

Vojenský historický archiv, Fond Ministerstvo národní obrany – presidium, roč. 1918–1923, Kartony 28 a 264.

Yale School of Divinity Archives, Yale University, John R. Mott Papers, Box 39, Folder 702.

Periodika

Národní listy, roč. LIX. (1919).

Protein, roč. I. (1998) – XVI. (2014).

Tištěné prameny

Summary of world war work of the American YMCA (With the soldiers and sailors of America at home, on the sea, and overseas, With the men of the allied armies and with the prisoners of war in all parts of the world). (1920). New York: International committee of young men's christian associations.

⁵⁴Křen, J. (2005). *Dvě století střední Evropy*. Praha: Argo, s. 362-368.

Official Athletic Almanach A.E.F. Championships and Inter-Allied Games 1919. (1919). New York: American Sports Publishing Company.
The Inter-allied games Paris 22nd June to 6th July 1919. (1919). Paris: The Games Committee.

Literatura

- Constable, G. (1999). *The IV Olympiad (London 1908, the international YMCA)*. Los Angeles: World sport research & publications.
- Daniels, G. (2000). *The V & VI Olympiads (Stockholm 1912, Inter-Allied Games)*. Los Angeles: World sport research & publications.
- Hoffman, C. (1920). *In the prison camps of Germany (a narrative of "Y" service among prisoners of war)*. New York: Association Press.
- Hopkins, C. H. (1979). *John R. Mott (1865-1955, A Biography)*. Grand Rapids: William B. Eerdmans Publishing Company.
- Jirka, J. et al. (1997). *Sto let královny*. Praha: Česká atletika, s. r. o.
- Johnson, E. L. (1979). *The History of YMCA Physical Education*. Chicago: Association Press.
- Konečný, J. (1930). *YMCA: její vznik, dějiny a význam*. Praha: Československá akciová tiskárna.
- Kroužil, F. (2010). Historie YMCA v USA. *Protein*, 12(5), 28-29.
- Křen, J. (2005). *Dvě století střední Evropy*. Praha: Argo.
- Miller, M. L. (2012). *The American YMCA and Russian Culture (The Preservation and Expansion of Orthodox Christianity, 1900-1940)*. Lanham: Lexington Books.
- Shedd, C. (1955). *History of the World's Alliance of Y.M.C.A.* Londýn: SPCK.
- Steuer, K. A. (1998). *Pursuit of an "Unparalleled Opportunity": The American Y.M.C.A. and Prisoner-of-War Diplomacy among the Central Power nations during World War I, 1914-1923.* (Disertační práce). St. Paul: University of Minnesota.
- Taft, W., Kent, F., Newlin, W., & Harris, F. (1922). *Service with fighting men (An Account of the Work of the American YMCA in the World War I), Volume I*. New York: Association Press.
- Taft, W., Kent, F., Newlin, W., & Harris, F. (1922). *Service with fighting men (An Account of the Work of the American YMCA in the World War I), Volume II*. New York: Association Press.
- Vaněk, K. et al. (1984). *Malá encyklopedie fotbalu*. Praha: Olympia.
- Venzon, A. C., & Miles, P. L. (1999). *The United States in the First World War (An Encyclopedia)*. New York: Garland Publishing.
- Wannamaker, O. D. (1923). *With Italy in Her Final War of Liberation (A Story of the "Y" on the Italian Front)*. New York: Fleming R. Revall Company.
- Yapp, A. K. (1915). Urgent Needs. In *For the millions of men now under arms (Number 5)*. New York: Association Press.
- Zawisza, V. (1930). *Y.M.C.A. jako ruch wszechświatowy i Polska Y.M.C.A.* Varšava.

Internet

<http://scripophily.net/yomechasofun.html>
<http://umedia.lib.umn.edu/node/68725?mode=basic>
<http://www.researchgate.net/>

Mgr. Tomáš Tlustý, Ph.D.
KTVS PF JU
Na Sádkách 2/1
37 005 České Budějovice
tomtlusty@pf.jcu.cz